

Deus adminiculatur (in exsecutione, quae semper respondet ordini praedestinationis) homini ad salutem (1). Si ergo considereremus salutem respectu causae proximae scilicet liberi arbitrii, non habet certitudinem sed contingentiam; respectu autem causae primae, quae est praedestinatio (quae in mente divina cum respectu ad usum liberi arbitrii in gratiarum serie iam supponitur et est completa), habet certitudinem. "

His declaratis patet responsio ad obiectionem. S. Thomas hic sicut alibi semper considerat praedestinationem in complexu gratiae et gloriae, non autem agit de ordine prioris aut posterioris inter utrumque beneficium praedestinatum. Ad argumentum in forma respondetur: Deus seligit gratiarum ordinem, cui intestina est infallibilitas, *distinguo M.*, infallibilitas est intestina ordini gratiarum, quatenus respicit effectus liberi consensus per gratiam futurus, et quatenus consensus ipse et tota series effectuum cum perseverantia consideratur in praedestinatione completa, *concedo M.*; intestina est infallibilitas ex ipsa entitate gratiae praevenientis et sine respectu ad liberum arbitrium, *nego M.* Deinde neganda est minor tum per se, ut constat ex dictis p. 652-656, tum iuxta doctrinam s. Thomae, qui non aliud agnoscit ordinem, nisi quod *ex voluntate antecedente et conditionata salutis* praedestinatur gratia, ut homo mereatur coronam; et ex praevisione meritis voluntate consequente absoluta praedestinatur ipsa corona vitae aeternae.

b) Maior videri potest difficultas in conciliandis locis illis, quibus s. Thomas invicem comparat *dilectionem*, *electionem*, et *praedestinationem*. Etenim iuxta Angelici doctrinam *dilectio* qua Deus vult aliquibus salutem efficaciter tamquam finem, et *electio* qua vult salutem his prae aliis quos reprobavit, dicitur mentis consideratione prior quam *praedestinatio*, quae est ratio ordinis gratiarum in finem vitae aeternae. Unde videtur doceri, Deum velle prius ab-

(1) Vides ex his omnibus, quam evidenter s. Thomas excludat certitudinem, quae oriatur ex insita natura et entitate singularum gratiarum. Confer. th. XLIII, n. I.

solute salutem ut finem, et ex hac voluntate antecedente velle gratias et merita tamquam media ad finem. Vide 1. q. 23. a. 4; De Verit. q. 6. a. 1; 1. dist. 41. q. 1. aa. 1. 2.

Genuina interpretatio horum articulorum pendet a determinatione veri sensus, quo s. Thomas *dilectionem* et *electionem* intellexit. Si *electio* intelligitur electio ad gloriam per se spectatam et dicitur esse ex voluntate antecedente; *praedestinatio* vero dicitur ordinatio mediorum ad gloriam ut ad finem absolute praestitutum, sensus esset is, quem volunt adversarii. Tum vero quomodo quaequo talis ordo non pugnat cum doctrina ab Angelico, ut vidimus, clare proposita de "praedestinatione gloriae ex meritis," et de praedestinatione ex "voluntate consequente, quae respicit opera ut causam meritoriam gloriae"? Si contra *dilectio* et *electio* aequae ac *praedestinatio* penes s. Thomam habet pro obiecto collationem *gratiae et gloriae*; et si *electio* quatenus est ad gloriam, non antecedenti sed consequenti voluntati salvificae tribuitur, tota illa comparatio nihil officit doctrinae de praedestinatione ad gloriam ex meritis praevisionis, sed eam potius confirmat.

Atqui α) *electio* in illis ipsis articulis a s. Thoma diserte dicitur non solum ad gloriam, sed *ad gratiam simul et gloriam*. "Quaedam bona dat (Deus) aliquibus, quae non dat aliis; et sic in *collatione gratiae et gloriae* attenditur *electio*" 1. q. 23. a. 4. ad 1. "Electio divina facit diversitatem gratiae, sicut dispositio (divina) diversitatem naturae facit" 1. dist. 41. q. 1. a. 2. ad 2. Hoc ergo modo complexe de salute inchoata per gratiam et consummata per gloriam s. doctor intelligi debet, quando ait: "Deus vult eorum salutem, ad quod pertinet electio et dilectio" 1. q. 23. a. 4. *Dilectio* vero Dei sive voluntas communicandi bonum refertur ad bona eadem, ad quae pertinet *electio*; ergo *ad gratiam et gloriam*; *electio* enim supra *dilectionem* id solum addit, quod Deus *dilectione* vult bonum alicui absque comparatione cum aliis, *electione* hoc bonum vult aliquibus *prae aliis*, ut 1. c. Angelicus declarat.

β) Ex doctrina diserta s. Thomae *electio*, praesertim ut in cluditur *electio* ad gloriam, pertinet ad voluntatem Dei

consequente, non ad antecedentem; voluntate enim antecedente (ante omnem praevisionem consensus vel dissensus, meriti boni vel mali) iuxta s. Thomam Deus non eligit aliquos praे aliis; sed vult omnes salvos fieri. Ad hanc obiectionem: « electio quandam discretionem importat, sed Deus vult omnes homines salvos fieri, ergo praedestinatio est absque electione, » Angelicus respondet 1. q. 23. a. 4. ad 3: « dicendum, quod Deus vult omnes salvos fieri antecedenter, quod non est simpliciter velle (ita ut sit ipse effectus) sed secundum quid (conditionate), non autem consequenter, quod est simpliciter velle. » Affirmat ergo: Deus voluntate antecedente vult omnes salvos fieri, quae non est adhuc *electio*; et vult aliquos praे aliis salvos fieri *voluntate consequente, quae ipsa est electio*. Iterum: « si electio accipiatur, secundum quod est in proposito ipsius Dei, sic aeterna est, quia ab aeterno voluit bonos a malis segregare in gloriam » 1. dist. 14. q. 1. a. 2. Profecto si electio in gloriam formaliter spectata supponit discrimen inter bonos et malos, ea pertinet ad voluntatem consequentem (cf. Augustin. supra p. 614.) (1).

Quae si ita sunt, haec tria *dilectio, electio, praedestinatio* apud S. Th. non distinguuntur eo, quod una sit voluntatis antecedentis altera consequentis; sed sunt aequae *omnes voluntatis consequentis*, nec distinguuntur *ratione terminorum*, ad quos referuntur (cf. Suarez de Praed. 1. I. c. 11). *Terminus enim completus omnium trium est tota series benefiorum Dei a prima gratia cum effectu coniuncta usque ad salutem completam, et terminus incomplete spectatus est vel gratia vel gloria.* Distinctio solum est in formalis conceptu: *dilectio* enim formaliter est voluntas communicandi illa beneficia supernaturalia; *electio* est eadem voluntas cum superaddita notione, quod haec communictio refertur ad *unum praे altero*; *praedestinatio* est ipsam dilectio et electio addita formalis notione *ordinationis ad finem* cum infallibili certitudine ipsius exitus. Unde

(1) Hic magni refert recoluisse sensum genuinum, quo a s. Thoma Dei voluntatem antecedentem et consequentem salutis humanae explicari demonstravimus supra p. 503. 504.

patet, quomodo iuxta doctrinam s. Thomae II. cc. *dilectio* in suo formalis conceptu sit ratione prior electione, et *electio* ratione prior praedestinatione. Conceptus scilicet praedestinationis includit electionem et dilectionem, hisque aliquam notam superadditum; sicut et electio includit dilectionem aliqua nota superaddita. Sed ne hac notione prioris et posterioris fallamur, retinendum est hoc ordine tria illa sese excipere, quando ad eundem terminum referuntur, h. e. quando omnia tria spectantur vel praे tota serie benefiorum in complexu, vel praे gratia, vel praे gloria. Si enim electio e. g. spectaretur praē gloria solum, et praedestinatio praē gratia, tum sane praedestinatio praecederet electionem.

Conferri potest de conceptu et mutua relatione *propositi, electionis et praedestinationis* declaratio s. Bonaventurae in 1. dist. 40. a. 3. q. 2. ad 2. « Notandum, quod in Deo idem sunt *propositum, praedestinatio et electio* secundum rem; tamen differunt secundum rationem intelligendi.... *Propositum* dicit firmam voluntatis conceptionem, *praedestinatio* cum conceptione dicit praordinationem, et *electio* quandam discretionem. Secundum ergo hoc patet, quod *propositum* est prius secundum rationem intelligendi, et deinde electio (et deinde praedestinatio); quia prius est intelligendum aliquid separari a malo sive a malitia quam dirigi in finem, et sic patet diversitas et ordo. »

Hisce positis patet responsio ad argumentum ductum ex hac doctrina s. Thomae, quod formari potest huiusmodi. Iuxta S. Th. 1. q. 23. a. 4. et aliis II. cc. electio praecedit praedestinationem. Atqui electio iuxta S. Th. est absoluta voluntas finis, qua Deus aliquibus praे aliis vult aeternam salutem; praedestinatio est ratio ordinis in illum finem, qui ordo est per gratias efficaces et merita. Ergo iuxta S. Th. voluntas absoluta aeternae salutis sive electio ad gloriam per se spectatam praecedit ordinationem ad finem, et proinde etiam praevisionem gratiarum et meritorum, quae sunt media ad finem. Respondetur: *distinguo M. electio, si ea intelligitur absoluta voluntas gloriae per se et seorsim spectatae, iuxta S. Th. praecedit praedestinationem,*

si haec intelligitur praedestinatio incomplete spectata ad gratiam et merita, nego M. Electio spectata complete ut *absoluta consequens voluntas*, qua Deus beneficia supernatura gratiae simul et gloriae vult aliquibus praे aliis, antecedit praedestinationem eorundem beneficiorum, *subdistinguendo M.*, notio electionis est prior, quia minus plena seu constans paucioribus notis, *concedo M.*; praecedit tamquam actus secundum suum terminum ratione distinctus, ex quo intelligatur consequi praedestinatio tamquam actus secundum alium terminum distinctus, *nego M.* Porro quod dicitur: electio est absoluta voluntas aeternae salutis et praedestinatio est voluntas gratiarum ac meritorum, *distinguendo m.* electio adaequate spectata iuxta S. Th. est voluntas gloriae seorsim, et praedestinatio est gratiarum et meritorum, ita ut non includatur in electione tota series beneficiorum supernaturalium, *nego m.* Electio et praedestinatio possunt inadaequate spectari modo illo, quo dicitur, *subdistinguendo m.*, et tum electio a S. Th. umquam docetur praecedere praedestinationem, *nego m.*; et tum electio ad gloriam ex clara S. Th. doctrina aliis locis tradita deberet dici consequens praedestinationem gratiarum et meritorum, *concedo m.*

THESS LXV.

Declaratur sensus Rom. IX.

« In Epistola ad Rom. c. IX. sermo non est de praedestinatione ad gloriam ante prævisa merita; constat enim Apostolum sive in tota oratione sive in singulis incisis non de praedestinatione gloriae per se spectata sermonem habere, sed de gratuita gratia fidei christiana, per quam et in qua Deus (nulla habita ratione generationis carnalis et iustitiae legalis) tum gentes tum singulos homines peccatores ad populum electum accenseret et ad veram iustitiam pervenire voluit. »

Ad declarationem et demonstrationem huius propositionis, sensum qui huic capiti Rom. IX. subsit, assequi conabimur primum ex nexus cum tractatione Apostoli in tota epistola; tum ex generali quadam consideratione ipsius capituli; denique examinando singula difficultiora incisa.

I. Capita IX. X. XI. huius ad Rom. epistolae ultimam partem constituant totius tractationis, quam de supernatura iustificatione tam Iudeorum quam gentium per fidem Iesu Christi Apostolus instituit inde a cap. I. 16. ad c. XI. 36. Iuvat ergo horum trium capitum nexus cum totius epistolae argumento pœ oculis habere ad scopum in his Apostolo propositum et singularum sententiarum genuinum sensum assequendum.

1º Post exordium solito prolixius statuitur propositio praecipuum totius tractationis argumentum complectens. I. 16. 17: « Evangelium... virtus Dei est in salutem omni credenti, Iudeo primum et Graeco. Iustitia enim Dei in eo revelatur ex fide in fidem, sicut scriptum est: iustus autem ex fide vivit. » Hic in una tres comprehenduntur propositiones: a) Evangelium, nova scilicet oeconomia cum omnibus suis doctrinis, institutis, charismatibus virtus Dei est in salutem (tum inchoatam, quæ est iustitia et sanctitas supernaturalis; tum completam, ubi iustitia cumulabitur aeternâ beatitudine). b) Est in salutem Iudeis et gentibus; nulla igitur habetur ratio originis carnalis ex Abraham, vel iustitiae legalis secundum oeconomiam Mosaicam; ad hanc enim salutem et iustificationem coram Deo ius nullum est ex illis privilegiis legalibus. (Haec posterior propositio implicite continetur in reliquis.) Sed c) conditio salutis assequendae est fides; per fidem, per novae oeconomiae susceptionem et in dies perfectiorem pro singulis applicationem iustitia Dei obtinetur, conservatur et perficitur: « iustitia enim Dei in eo (evangelio) revelatur (non sola annuntiatione sed reali exhibitione) ex fide in fidem. »

Demonstrationem et explicationem propositionis Apostolus agreditur:

2º Ostendit imprimis tam gentes quam Iudeos iustitia Dei esse destitutos, et indigos iustificationis. De gentibus quidem demonstratio operosa non erat, eamque summaria vitae publicae et privatae descriptione absolvit. I. 18-32. Prolixius idem de Iudeis prosequitur, qui in ipsis gentis privilegiis, in legis littera, in circumcisione et oeconomia